

Sääksisäätiön toimintasuunnitelma vuodelle 2023

Tiivistelmä

Säätiön hallituksessa toimivat henkilöt edustavat maamme parasta petolintujen asiantuntemusta sekä suojelun että tutkimuksen osalta. Hallituksen ohjauksessa olevat työryhmät avustajineen muodostavat useamman sadan vapaaehtoisen petolintuharrastajien joukon sijoittuen eri puolilla maata. Pohtiolammen Sääksikeskus Kangasalla on säätiön näyteikkuna yleisölle ja luontovalokuvaajille ja se tuo kuvaajatulojen lisäksi tuotemyyntiä ja liikevaihtoa säätiölle.

Säätiön neljä työryhmää (sääksityöryhmä, merikotkatyöryhmä, haukka- ja pöllötyöryhmä, viestintätyöryhmä) toimivat toisiaan täydentäen ja ylläpitävät merkittävää petolintuharrastajien verkostoa. Verkoston täydentäminen, harrastajien kouluttaminen, avustaminen tieteellisten aineistojen keruussa sekä uusien hankkeiden käynnistäminen harrastajien avulla ovat keskeisessä osassa säätiön toimintaa lähivuosina. Näiden toteutuminen on pitkälti riippuvainen ulkopuolisesta rahoituksesta.

Vuonna 2023 säätiöllä on viisi keskeistä hanketta:

- 1. Sääksen suojelu- ja tutkimushanke** keskittyy erityisesti eri puolilla maata toimivien sääksiasiantuntijoiden yhteistyön tiivistämiseen sääksikannan seurannassa ja siitä tiedottamiseen. Pesäkamerat ja satelliittisääkset välittävät yleisölle kiinnostavaa tietoa pesätapahtumista ja lintujen liikkeistä.
- 2. Merikotkien inventointihanke** tuottaa arvokasta seurantatietoa koko Suomen merikotkakannan tilasta ja pesinnän onnistumisesta. Satelliittilähettimillä varustettujen merikotkien seuranta ylläpidetään merikotkaporon hankkeen jatkeena. Vuonna 2023 aloitetaan metsätalouden vaikutusten seuranta maa- ja merikotkien sekä sääksen pesintään.
- 3. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien petolintujen** suojelua tehostetaan parantamalla harrastajien yhteistyötä sekä pöllönpönttöjä ja suurten petolintujen tekopesiä rakentamalla. Uutena selvityskohteena aloitetaan tuulipuistojen vaikutuksien arviointi pöllöjen pesintään.
- 4. Petolintuharrastajien, metsänomistajien ja metsäalan ammattilaisten yhteistyöhanke** toteutetaan yhdessä Sääksisäätiön, BirdLife Suomen ja Luomuksen kanssa. Tällä hankkeella tähdätään petolintujen pesäpaikkojen ja pesimäympäristöjen entistä parempaan huomioon ottamiseen metsätaloustoimissa.
- 5. Säätiön viestinnän tehostaminen, kotisivujen sisällön päivitys ja arkistoinnin järjestäminen.**

Hallinto

Säätiön toimintaa johtaa hallitus, johon kuuluvat seuraavat henkilöt (sulkeissa taho tai osaamisalue, jota henkilö edustaa):

Ilmari Häkkinen, puheenjohtaja - BirdLife Kanta-Häme

Vesa Hyryläinen, varapuheenjohtaja - BirdLife Suomi

Markku Hyvärinen, toimitusjohtaja, Viestintätyöryhmän puheenjohtaja

Heikki Kainulainen, Sääksityöryhmän puheenjohtaja

Erkki Korpimäki, Haukka- ja pöllötyöryhmän puheenjohtaja

Toni Laaksonen, petolintuasiantuntija Turun yliopisto, merikotkatyöryhmä

Heikki Lokki, petolintuasiantuntija Helsingin yliopisto, merikotkatyöryhmä

Ossi Nokelainen, petolintuasiantuntija Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Jyväskylän yliopisto

Jari Valkama, petolintuasiantuntija Luomus

Vuoden 2023 aikana hallitus kokoontuu 3-5 kertaa. Hallituksen alaiset työryhmät edistävät oman toimialansa hankkeita talousarvion ja resurssiensa puitteissa. Toimitusjohtaja tai hallituksen jäsenet eivät saa työstään palkkaa, vaan sekä säätiön hallinto että kentällä tapahtuva toiminta on vapaaehtoistyötä. Sääksisäätiössä toimii neljä työryhmää ja säätiön kotipaikka on Hämeenlinna.

Säätiön talouden pääpiirteet

Säätiön talous tulee tukeutumaan Pohtiolammen valokuvaus- ja tarvikemyyntituloihin sekä asiantuntijaorganisaationa saatuihin tutkimushankkeisiin eri yhteistyökumppanien kanssa. Omaisuuden hoito säätiölain puitteissa on merkittävä tekijä talouden hoidossa. Rahastosijoitusten tuottotarkkailu ja aktiivinen toiminta on jatkuvaa työtä. Mielenkiinto petolintuihin kuten sääksikameroiden seurantaan on kasvanut ja sitä hyödynnetään siten, että olemme valmiita ottamaan vastaan pieniä lahjoituksia petolintujen suojeluun. Vuosittainen valtion avustus on yksi merkittävimmistä taloudellisista asioista, jotka toteutuessaan mahdollistavat mm valtakunnallisen merikotkaseurannan. Sen tuloksia hyödynnetään monessa paikassa. Vastaavasti yhä harvinaistumassa olevien petolintujen suojelutyön tehostamiseksi vaaditaan varoja. Säätiöllä on suunnitelmissa useita hankkeita, joiden tarkoitus on edistää näiden petolintujen suojelua ja tutkimusta kouluttamalla metsäalan ammattilaisia ja lintuharrastajia kenttätöihin.

Sääksisäätiön hankkeet vuonna 2023

Merkittävä osa säätiön toiminnasta tapahtuu hankkeiden kautta. Vuoden 2023 keskeiset hankkeet on kuvattu seuraavassa ja niiden toteuttamiseen Sääksisäätiö hakee tukea eri rahoituslähteistä.

1. Sääksien suojelu ja tutkimus

Taustaa

Suomen sääksikanta on melko vahva onnistuneen suojelutyön ansiosta. Kuitenkin tilanteen pitäminen tällaisena vaatii jatkuvaa työtä. Sääksityöryhmä on yhteistyössä Luomuksen kanssa tarkastanut vuosittain suuren osan Suomen sääksenpesistä ja rengastanut merkittävän osan poikasista. Työ tehdään vapaaehtoisvoimin. Työryhmän toimintaan kuuluu myös mm. tekopesien rakentaminen ja omien pesäkameroiden ja satelliittilähetinten seuranta. Sääksisäätiön pääpaikalla Kangasalan Pohtiolammen Sääksikeskuksessa on toiminut lähes säätiön syntymästä asti sääksien kuvauspaikka. Kuvausallasta laajennetaan ruoppauksen yhteydessä ja uuden kuvauskojun rakentaminen vanhojen tilalle käynnistyy syksyllä.

Tavoite

Sääksityöryhmän kärkihanke vuonna 2023 on sääksiä rengastavien petolintuharrastajien yhteistyön kehittäminen, jotta pesätarkastukset saadaan hoidettua eri puolilla maata ja alaspudonneiden tilalle rakennettua tekopesiä. Nykyisten rengastajien avuksi ja tilalle etsitään lintuharrastajien joukosta työn jatkajia.

Hankkeen kuvaus

Sääksenpesien tarkastukset jatkuvat eri puolilla maata noin sadan vapaaehtoisen sääksirengastajan toimesta. Rengastajat pitävät yhteyttä vuonna 2022 avatun sääksiverkon kautta (Pandion-verkko@helsinki.fi). Mukaan tarvitaan uusia rengastajia ja säätiö on mukana järjestämässä innokkaille

harrastajille koulutusta turvallisesta kiipeilystä. Pesätarkastusten tulokset kootaan vuosittain yhteenvedoksi säätiön kotisivuille. Enemmistö maamme sääksistä (noin 1400 paria) pesii nykyisin sääksirengastajien rakentamilla pesäalustoilla, jotka säilyvät puussa vuosikymmeniä. Luonnonpesien putoamiset pyritään korjaamaan paikallisten rengastajien avulla ja tarvittaessa rakennetaan tekopesiä uusille kohteille. Tekopesien rakentaminen edellyttää maanomistajan lupaa. Uusi metsäkeskuksen ohjeistus asutun pesän ympäristön metsänhoitotoimista tulee myös saattaa tiedoksi maanomistajalle.

Janakkalan, Paltamon, Muonion ja Kolarin pesäkamerat sijoitetaan pesille Varsinais-Suomen ELY-keskuksen luvalla ennen sääksien saapumista. Yleisö pääsee seuraamaan pesätapahtumia säätiön kotisivuilta ja katsojat voivat tehdä lahjoituksia pienkeräysluvalla. Kertynyttä kuvamateriaalia käytetään valmisteillaolevan sääksikirjan kuvituksessa. Säätiöllä on seurannassa kaksi Kainuun pesiltä peräisin olevaa satelliittisääksää (Kasper ja Salli), joiden liikkeistä informoidaan Luomuksen sivuilla ja paikallismediassa.

Työryhmän jäsenet osallistuvat vuoden 2023 aikana talkootoina pesätarkastuksiin, pesien droonikuvauksiin, tekopesien rakennukseen, pesäkameroiden ja akkujen siirtoon ja sääksikeskuksen ympäristönhoitoon ja pönttöjen rakentamiseen.

Kustannusarvio

Sääksen pesätarkastajille maksetaan matkakorvauksia, jotta syrjäseutujen, erityisesti Pohjois-Suomen syrjäiset sääksenpesät saadaan seurannan piiriin - arvioitu kustannus 5.000 euroa. Tekopesien rakentamista tuetaan 1.000 eurolla ja satelliittisääksien kustannukset ovat 700 euroa ja pesäkameroiden ylläpito 4.700 euroa. **Sääksihankkeen kustannukset ovat yhteensä 11.400 euroa.**

2. Suomen merikotkakannan inventointi

Taustaa

Suomen merikotkakannan tilasta menneinä vuosikymmeninä on varsin tarkat tiedot johtuen WWF Suomen merikotkatyöryhmän järjestelmällisestä inventointityöstä vuosina 1973-2019. Sääksisäätiö – ja sen yhteyteen siirtynyt merikotkatyöryhmä – otti vuonna 2020 hoitaakseen merikotkakannan ja sen pesimätuloksen vuosittaisen inventoinnin koko maassa. Työ tehdään vapaaehtoisin voimin, mutta Sääksisäätiö on ympäristöministeriön avustuksen turvin pystynyt maksamaan pieniä matkakorvauksia, jotka kattavat polttoainekuluja ja venevuokria sille pienelle osalle pesätarkastajia, joiden kustannukset ovat kaikkein suurimmat.

Tavoite

Sääksisäätiön merikotkatyöryhmän tavoitteena on inventoida vuonna 2023 noin 930 reviiiriä eli kaikki edellisenä vuonna asutut reviiirit sekä ne uudet, joita pesätarkastajat löytävät maastossa tai joista eri verkostojen kautta tulee vihjeitä. Tarkastettavia pesiä arvioidaan olevan noin 1400 kpl. Reviiireistä noin 75% on Itämeren vaikutuspiirissä. Pesätarkastuksen yhteydessä kerätään tieteellisiä näytteitä ja tiedot pudonneista pesistä sekä niistä, joiden ympäristö on muuttunut pesimiskelvottomaksi.

Hankkeen kuvaus

Merikotkan pesätarkastajia on työssä noin 125 vastuuhenkilöä, ja lisäksi mukana on saman verran väkeä avustavissa tehtävissä (veneiden kuljettajia, drooni-pilotteja, kirjureita, aineistoja kerääviä tutkijoita, emolintujen kuvaajia jne). Pesillä pyritään kuitenkin käymään pienemmällä, vain 3 hengen ryhmällä. Tämän väen koulutus alkaa tammikuussa Valkeakosken Päivölässä järjestettävällä kaksipäiväisellä seminaarilla, jossa on mukana myös sääksen inventointiin erikoistuneita henkilöitä (useat seuraavat molempia lajeja omalla toimialueellaan). Koulutus jatkuu maastossa, ja se on tärkeää maastotyön tarkoituksenmukaisen organisoinnin takia sekä toiminnan laadun ja jatkuvuuden varmistamiseksi.

Pesien tarkastus tapahtuu touko-kesäkuussa koko Suomessa Ahvenanmaalta Utsjoelle saakka. Tieto pesimätuloksesta, mittaustulokset ja tieto kerätyistä näytteistä tallennetaan Merikotkatyöryhmän laadunvalvonnan jälkeen Haliaetus-tietokantaan, jota ylläpitää Luomus. Muiden tietojen ohella tallennetaan samalla myös tiedot maastotyöhön käytetyistä työtunneista sekä vene- ja autokilometreistä. Vuonna 2022 nämä olivat koko maassa 3700 tuntia sekä kilometrejä veneellä 9500 ja autolla 48 000.

Kun tiedot ovat koko maan osalta koossa, luovutetaan pesäpaikkatiedot paikallisten ELY-keskusten ja Suomen metsäkeskuksen käyttöön ja Laji.fi -portaalin kautta ne ovat myös suurten metsäyhtiöiden käytössä. Lisäksi merikotkatyöryhmän seurantavastaava toimittaa harkinnan mukaan ja rajattuina tietoja mm. maankäytön suunnittelijoille ja erilaisille konsulttifirmoille mm. tuulivoimapuistojen suunnittelua varten. Tällaisia aineistopyyntöjä on noin 50 vuodessa. Viranomaiskäytössä tiedot Suomen merikotkakannan tilasta palvelevat mm. HELCOMin indikaattorilajien seurantaa ja Natura-raportointia (merikotka on lintudirektiivin I-liitteen laji).

Pitkällisen valmistelun jälkeen merikotkan pesäpaikkatietoja käytetään Suomen Metsäkeskuksessa metsänkätöilmoitusten tarkastamisessa. Vuodesta 2023 alkaen on tarkoitus seurata sitä, miten maanomistajille ja metsäalan toimijoiden käyttöön toimitetut pesäpaikkatiedot ovat varmistaneet pesäpaikkojen säilymisen metsätalouden toimenpiteissä.

Kustannusarvio

Pesäpaikkojen inventoinnin polttoaine- ja venevuokrakustannukset ovat noin 10.000 euroa. Metsänkätöilmoitusten kriittisten kohteiden maastotarkastusten matkakulut arvioidaan olevan noin 2.000 euroa ja Päivölän koulutusseminaarin järjestäminen 50 hengelle (osanottajat maksavat osan kustannuksista) 3.000 euroa. Merikotka-poro hankkeessa olleiden satelliittimerikotkien seurantakuluihin varataan ennakkomaksuna 2.500 euroa.

Sääksisäätiö vastaa merikotkan inventointihankkeesta koko maassa, mutta Ahvenanmaan kustannukset kattaa maakuntahallitus ja poronhoitoalueen osalta Metsähallitus. **Merikotkainventoinnin ja tutkimuksen kustannukset yhteensä 17.500 euroa.**

3. Petolintujen suojelun edistäminen

Taustaa

Haukka- ja pöllötyöryhmän vastuulla on monien erittäin uhanalaisten (kuten mehiläishaukka, piekana ja huuhkaja), vaarantuneiden (hiirihaukka, sinisuohaukka ja varpuspöllö) sekä silmälläpidettävien (kanahaukka ja helmipöllö) suojeluun tähtäävät käytännön toimet sekä suojelututkimus. Näiden lajien parissa työskentelee lukuisa joukko linturengastajia ja -harrastajia sekä heidän avustajiaan eri puolilla maata. Näiden petolintulajien uhanalaisuutta voidaan lievittää monilla suojelutoimilla, joista tärkeimpiä ovat elinympäristöjen suojelu ja ennallistaminen sekä pöllöjen pesäpönttöverkostojen ja haukkojen tekopesien rakentaminen ja ylläpito. Näistä suojelutoimista onkin jo saatu lupaavia tuloksia vuosien mittaan.

Työryhmän perustamassa petolintuharrastajien verkostossa on mukana kymmeniä vapaaehtoisia eri puolilta maata ja monet heistä ovat mukana myös muiden petolintujen suojelutyössä samoin kuin aktiivisesti toimivissa sähköposti- ja WhatsApp-ryhmissä. Luomuksen ylläpitämä Petoruutuseuranta muodostaa luotettavan perustan haukkojen ja pöllöjen pesivän kannan pitkäaikaiseen seurantaan. Suojelututkimuksen hankkeilla taas voidaan saada selville luotettavaa tietoa mahdollisista uhanalaisten lajien kantoja vähentävistä uhkatekijöistä.

Metsässä elävien haukkojen (hiiri-, kana- ja mehiläishaukka) sekä koloissa pesivien pöllöjen (helmi- ja varpuspöllö) alamäki on huolestuttava. Risupesiiä ja pesäkoloja tuhoutuu hakkuissa varsinkin jos pesän sijainti ei ole metsänomistajan tiedossa. Haukkojen tekopesät ovatkin yksi keino säilyttää pitkäaikainen reviiri asuttuna ja pesäpöntöillä voidaan helpottaa koloissa pesivien pöllöjen asuntopulaa. Tekopesät ja pöntöt voidaan sijoittaa metsänomistajan luvalla erityyppisille suojelukohteille tai varttuneisiin talousmetsiin. Myös sellaiset metsäkuviot, joilla toteutetaan peitteistä metsänhoitoa soveltuvat tekopesien rakentamiseen ja pönttöjen ripustamiseen. Säätio aloitti vuonna 2022 useampivuotisen kokeilun UPM Metsän Harvialan alueella. Selvityksen kohteena on metsätalouden ja petolintujen suojelun yhteensovittaminen ja tekopesät ja pöntöt ovat yksi osa kokeilua.

Tavoite

Työryhmä keskittää toimintansa vuoden 2023 aikana haukkojen ja pöllöjen parissa toimivien henkilöiden verkostoitumisen ja tiedonvaihdon parantamiseen yhteistyössä Luomuksen kanssa. Petolinturengastajat ja -harrastajat ovat sijoittaneet tuhansia pöllönpönttöjä omille seuranta-alueilleen. Monet näistä vanhoista, maastossa kymmeniä vuosia olleista pöllönpöntöistä ovat uusimisen tarpeessa. Pönttöverkoston ylläpito on pitkäaikaisen suojelutyön ja vertailukelpoisen vuosiseurannan kannalta tärkeä säilyttää samoin kun on tärkeätä, että tarkastusvastuuta saadaan siirrettyä uusille toimijoille. Eri henkilöiden kokemukset haukkojen tekopesistä ja pöllönpöntöistä kootaan yhteen ja työryhmän toimesta laaditaan ohjeistus yhteiseen käyttöön.

Hankkeen kuvaus

Haukka- ja pöllötyöryhmää täydennetään eri puolilla maata vaikuttavilla petolintuharrastajilla ja sääksisäätiön kotisivuilla julkaistaan haukkoihin ja pöllöihin liittyviä kirjoituksia. Säätio jakaa vuosittain avustuksia, joista tiedotetaan mm. säätiön kotisivuilla. Vuonna 2023 tuetaan erityisesti hankkeita, joilla vahvistetaan petolintuharrastajien verkostoitumista sekä tuetaan pöllönpönttö-verkoston ylläpitoa ja täydentämistä. Laaditaan työryhmän toimesta yhteenveto haukkojen tekopesistä ja pöllönpöntöistä saaduista kokemuksista ja jaetaan sitä suosituksena petolintu-harrastajien keskuuteen.

Jatketaan vuonna 2022 aloitettua erittäin uhanalaisen mehiläishaukan ravintotutkimusta yhteistyössä Swiss Ornithological Institutin kanssa viiden pesäkameran avulla Pirkanmaalla ja Kanta-Hämeessä.

Tallennetaan tiedostoon erittäin uhanalaisen huuhkajan ainutlaatuinen pitkäaikainen ravinnonkäyttö- ja pesimämenestysaineisto, jonka Kauko Huhtala on avustajineen kerännyt ja määrittänyt Keski-Pohjanmaalta vuosina 1966-2015. Aineiston perusteella voidaan tutkia esim. pienten kunnallisten kaatopaikkojen sulkemisen vaikutuksia huuhkajan rottaravinnon käyttöön ja sitä kautta pesimämenestykseen sekä riistakantojen (kuten kanalintujen ja metsäjänisten) vähenemisen yhteyksiä huuhkajan ravinnon käyttöön ja poikastuottoon.

Norjassa tehdyssä tutkimuksessa huuhkajat hylkäsivät elinpiirinsä tuulivoimalan rakentamisen jälkeen jopa 4-5 km:n päässä tuulivoimalasta (Husby & Pearson 2022). Lapin- ja helmipöllö ovat todennäköisesti eniten saalistuksessaan kuuloonsa luottavat pöllölajit. Hankkeen tavoitteena on ripustaa helmipöllön pönttöjä ja lapinpöllön pesälavoja 8-10 tuulivoimalan ympärille eri etäisyyksille alkaen 100-200 metristä aina 10 km:in asti n. kilometrin välein Meri-Lapissa. Yhden tuulivoimalan ympärillä olisi siis 10 helmipöllön pönttöä ja 10 pesälavaa eri etäisyyksillä. Pesäpaikat tarkistetaan vähintään kolmen, mahdollisesti jopa neljän vuoden ajan. (Myyrä- ja helmipöllösyklit ovat Kemin-Tornion alueella kestäneet viime vuosikymmeninä kolme vuotta). Pöntöissä ja pesälavoilla pesivien pöllöjen pesimämenestystä sekä emojen pesäpaikkauskollisuutta tutkitaan samanaikaisesti.

Kaiken kaikkiaan tulisi siis rakentaa 80-100 pesälavaa ja helmipöllön pönttöä, jotka vietäisiin maastoon syksyllä 2023. Hanke kestää kesään 2026. Pönttöjen ja lavojen rakentamisesta sekä niiden tarkastamisesta

ja pesimämenestyksen seurannasta huolehtii rengastaja Matti Suopajärvi työryhmineen. Hanketta ohjaavat emer. prof. Erkki Korpimäki ja prof. Toni Laaksonen (Turun yliopisto, biologian laitos, ekologian osasto).

Kustannukset

Pönttöjen uusimisen tukirahoitus on 3.000 euroa. Samoin tuetaan haukkojen tekopesien rakentamista ja vuosiseurantaa avustuksin 2.000 eurolla. Huuhkaja-aineiston tallennus 600 euroa. Mehiläishaukkojen pesien etsinnän ja lainakameroiden asennus- ja ylläpitokustannukset yhteensä 600 euroa. Tuulivoima-pöllö hankkeen kustannusarvio 7.500 euroa.

Haukka- ja pöllötyöryhmän rahoitustarve on yhteensä 13.700 euroa.

4. Petolintuharrastajien, metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden yhteistyö

Taustaa

Sääksisäätiö on hakemassa tukea hankkeelle, jossa petolintujen harrastajia koulutetaan yhteistyöhön metsänomistajien ja metsäalan ammattilaisten kanssa. Kaikilla osapuolilla on halua edistää petolintujen suojelua, mutta tiedon puute, tiedon kulun ongelmat ja vanhat ennakkoluulot on vaikeuttaneet yhteistyötä. Tällä koko maahan ulottuvalla paikallisten koulutus- ja yhteistyötilaisuuksien sarjalla parannetaan tietämystä petolinnuista ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä petolintujen pesäpaikkojen suojelua.

Luomuksen yhteydessä toimivien, noin 300 petolintujen rengastajan maastotyö tuottaa ja ylläpitää aineistoa petolintujen pesäpaikoista. Tietokannassa on tällä hetkellä tiedot noin 10 000 metsien petolinnun pesästä. Nämä pesäpaikkatiedot ovat vuodesta 2022 olleet Laji.fi -tietokannan rajapinnan kautta käytettävissä Suomen metsäkeskuksella, muilla viranomaisilla ja metsäyhtiöillä. Eri viranomaisten, Sääksisäätiön ja Luomuksen yhteistyönä on määritelty metsänkäsittelyohjeet kolmen suuren petolinnun, merikotkan, maakotkan ja kalasääsken, pesien ympäristölle.

Olenainen osa ohjeista koskee metsänkäsittelyä pesää lähinnä olevalla suojavyöhykkeellä ja tätä laajemmalla häiriövyöhykkeellä. Metsäkeskus tarkistaa sille saapuvat metsänkäsittelyilmoitukset ja, milloin toimenpiteet metsässä osuvat lähelle tunnettuja pesiä, ohjeistaa se toimijoita pesien säästämiseksi ja pesimäaikaisen häiriön välttämiseksi.

Tavoite

Tavoitteena on edistää petolintujen tuntemusta, innostaa nuoria lintuharrastajia kiinnostumaan petolintujen seurannasta sekä lisätä petolintuharrastajien ja viranomaisten sekä metsänomistajien ja metsäalan ammattilaisten välistä yhteistyötä. Metsäalan yhteistyössä on kyse ennen muuta petolintujen pesäpaikkojen turvaamisesta talousmetsissä, ja tätä varten myös lintuharrastajat tarvitsevat koulutusta rakentavasta yhteistyöstä. Lisäksi pyritään luomaan paikallisella tasolla kontakteja metsänomistajiin ja metsäalan ammattilaisiin, jotta varmistetaan tiedon kulku pesäpaikoista ja eri mahdollisuuksista niiden säätämiseksi.

Hankkeen kuvaus

Hanke on monivuotinen. Vuonna 2023 on tarkoitus tehdä opetuspaketit lintuharrastajille sekä syksyn ja talven aikana järjestää kolme pilottitilaisuutta eri paikkakunnille. Ensimmäisen vuoden koulutustilaisuuksissa kootaan yhteen kokeneita petolintujen harrastajia ja petolinnuista kiinnostuneita nuorempia lintuharrastajia. Näistä muodostuu koulutuksen ensimmäinen kohderyhmä. Tämän jälkeen, alkaen vuodesta

2024, opetuskokonaisuutta kehitetään, otetaan mukaan metsäalan toimijat ja laajennetaan koulutus käsittämään 15-20 paikkakuntaa eri puolilla maata.

Luomus vastaa Suomessa petolintuseurannan järjestämistä ja ylläpitää tietokantoja. Luomus on mukana koulutuksen suunnittelussa. Birdlife Suomi on lintuharrastajien valtakunnallinen järjestö, jonka 20 paikallisyhdistyksellä on liki 30 000 jäsentä. Birdlifen paikallisyhdistykset ovat keskeisesti mukana paikallisten koulutustilaisuuksien järjestämisessä.

Kustannusarvio

Koulutuspakettien suunnittelu maksaa 3.000 euroa, ja kolme pilottitilaisuutta eri paikkakunnilla yhdessä Birdlifen kanssa 3.000 euroa. **Hankkeen ensimmäisen vuoden kustannukset ovat yhteensä 6.000 euroa.**

5. Viestintä, kotisivut ja arkistointi

Taustaa

Viestintäryhmä tukee muiden työryhmien toimintaa tiedottamalla siitä mediassa. Sisäisessä viestinnässä tukena ovat petolintuharrastajien käyttämät merikotkaverkko@lists.utu.fi ja Pandion-verkko@helsinki.fi. Kansalaisille ja viranomaisille on käytössä suorat sähköpostiosoitteet saaksi@saaksisaatio.fi ja merikotka@saaksisaatio.fi. Säätiön kotisivut (www.saaksisaatio.fi), Facebook sekä Instagram jakavat ajankohtaista tietoa säätiöstä. Nämä palvelevat sekä sisäistä että ulkoista viestintää. Näille kanaville tuotetaan ajankohtaista tiedotusaineistoa, joka kattaa säätiön toimintakentän ja innostaa uusia ihmisiä tulemaan seuraajiksi ja löytämään tien aktiiviseksi toimijaksi. Kotisivuilta löytyy laaja tietoaaineisto petolintujen ekologiasta, ja sinne kerätään myös linkkejä tärkeisiin tutkimusraportteihin.

Tavoite

Viestintä tuottaa videoita, jotka ovat koulutuksellisia sekä informatiivisia. Niitä julkaistaan kotisivuilla ja YouTube sivustolla. Sääksisäätiön 30 v -juhlanäyttely kiertää kirjastoissa ja muissa sopivissa näyttelypaikoissa eri puolilla maata. Sääksi – silmälläpidetty -tietokirja julkaistaan vuoden aikana. Kotisivujen päivitys saadaan vietyä päätökseen. Säätiön arkisto suunnitellaan vietäväksi pilvipalveluun yhteistyössä ohjelmistoyritys Opiferum Oy:n kanssa.

Hankkeen kuvaus

Jorma Yrjölän yritys Pronatura on pyynnöstä kuvannut videolle lukuisia petolintujen suojeluun liittyviä videoita petolintuasiantuntijoiden ohjeistamana. Valmista materiaalia on mm sääksen tekopesän rakentamisesta, poikasten rengastuksesta, merikotkan pesätarkastuksesta, varpuspöllön pesäpöntöistä ja viirupöllöstä. Kuvauksia tullaan jatkamaan Harvialan petolintuhankkeen merkeissä vuoden aikana.

Säätiö tulee julkaisemaan vuoden 2023 aikana uuden kirjan kalasääskestä työnimeltään Sääksi - silmälläpidetty. Kirjan kuvamateriaalia on kerätty usean vuoden ajan eri kuvaajilta. Kirja tulee myyntiin säätiön omakustanteena kirjakauppoihin ja omien myyntikanavien kautta syksyllä. Painos tulee olemaan 1 000 kappaletta.

Säätiön kotisivujen asiasisältöihin on tullut muutoksia, jotka on syytä päivittää ajan tasalle. Suunnittelemme säätiön arkiston perustamista pilvipalveluun Opiferum-yrityksen kanssa. Samalla myös selvitetään saataisiinko yritykseltä edullinen tarjous kuvaajille suunnatusta varauskalenterista.

Kustannukset

Harvialan petolintuhankkeen valmis esittelyvideo 800 euroa. Sääksikirjan painokustannukset 8.000 euroa, taittokulut 3.000 euroa ja suoramyyntikulut 2.000 euroa. Kirjan kappalehinta on arvioitu 30 euroa. Kirjahankkeen kulut arviolta 13.000 euroa ja **viestinnän kokonaiskulut yhteensä 13.800 euroa.**

Pohtiolammen Sääksikeskus

Taustaa

Sääksisäätiön talouden keskeisenä perustana on Pohtiolammen Sääksikeskus ja siellä piilokojujen vuokraustulot ja muu tuotemyynti. Keskukseen toiminnan järjestämisestä ja ylläpidosta vastaa säätiön sääksityöryhmä, joka sopii Jouko Alhaisen Taigabird -yrityksen kanssa Kangasalan kaupungin työllistettävien henkilöiden työnjohdosta. Pohtiolammen ravinnekuormaa vähennetään Pirkanmaan Ely-keskukselta saadun rahoituksen turvin. Ravinnekuormitus on ollut ongelmana keskuksen vesilintukosteikolla ja vanhoilla kala-altailla, joiden pohjalietteen on kertynyt runsaasti ravinteita. Piilokojut ovat uusimisen tarpeessa ja uuden suunnittelu ja rahoituksen etsintä käynnistetään vuoden aikana. Kuvauspalveluja tarjotaan luontokuvaajille entiseen tapaan

Tavoite

Yhteistyötä Kangasalan kaupungin kanssa jatketaan ja Sääksikeskukseen etsitään 2-3 työllistettävää henkilöä huhti-syyskuun ajalle. Heidän työnjohdosta on neuvoteltu Jouko Alhaisen Taigabird yrityksen kanssa. Sääksikeskus sijaitsee Wääksyn kartanon vuokramaalla. Uusi sopimus pyritään saamaan aikaan alkuvuodesta seuraavaksi 5+5 vuodeksi. Säätiö vuokraa kahvila- ja ruokailutilat edelleen Jouko Alhaisen Taigabird Oy:lle. Sääksikeskuksen alkukesän näyttely esittelee Sääksisäätiön toimintaa 30 vuoden ajalta. Loppukesästä seinillä on Jouko Alhaisen tekemisiä esittelevä Kurkikuiskaaja -valokuvanäyttely.

Kustannukset

Pohtiolammen Sääksikeskuksen toiminnan ylläpitokustannukset vuonna 2023 ovat noin 20 000 euroa. Vesialueen parantaminen ELY-rahoituksella maksaa noin 14 770 euroa, josta hieman yli puolet on omarahoitusta. Työnjohtokuluina kolmen kuukauden ajalta Jouko Alhaisen Taigabird yritykselle kertyy 750 euroa. **Sääksikeskuksen kokonaiskustannukset arviolta 30.120 euroa.**

Yhteistyö viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa

Eri toimijoiden yhteistyö on välttämätöntä petolintujen suojelussa. Sääksisäätiön vapaaehtoistyön onnistumisen mittarina voidaan pitää sääksen, merikotkan ja muiden petolintujen populaatioiden kasvua pidemmällä aikavälillä. Vähälukuisina lajeina petolintujen kantojen suotuisan suojelun tilan saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttävät aktiivisia suojelutoimia ihmistoiminnan muuttaessa petolintujen elinympäristöjä epäedulliseen suuntaan monin eri tavoin. Petolintupopulaatioiden kehitys heijastaa osaltaan luonnon monimuotoisuuden tilaa. Suojelun onnistuminen edellyttää monipuolista yhteistyötä maan- ja metsänomistajien, petolintujen seurantaan osallistuvien maastohenkilöiden ja muiden tahojen, metsäsektorin, yliopistojen ja tutkimuslaitosten sekä viranomaisten välillä.

Suojelun perustana on tutkittu tieto. Suojelua hidastaa tutkitun tiedon leviämisseet maan- ja metsänkäytön toimijoille ja viranomaisille. Leviämisseinä voidaan pitää eri toimijoiden yhteistyön puutetta sekä osittain lainsäädännön asettamia rajoituksia. Sääksisäätiö on petolintujen suojelun asiantuntijaorganisaatio ja sen rooli petolintujen suojelussa on (1) tutkimusaineiston kokoamisen edistämässä, (2) yhteistyön lisääminen maan ja metsän käytön toimijoiden kanssa ja (3) yhteistyö viranomaisten kanssa.

Luomus vastaa Suomessa petolintukantojen seurannasta ja Sääksisäätiö avustaa tässä työssä. Luomuksessa ylläpidettävät tietokannat ovat keskeisiä työvälineitä pesintöjen seurantatietojen kokoamisessa. Viime vuosina myös Turun yliopiston biologian laitos ja Biodiversiteettiyksikkö ovat olleet mukana yhteistyössä ja petolintutkimuksen kehittämässä. Metsähallituksella on erityisvastuulajiensa (maakotka, muuttohaukka ja tunturihaukka) seurannan koordinoivastuu koko Suomessa.

Näihin toimenpiteisiin ei ole toistaiseksi rahoitusta. Ratkaisua on rakennettu mm Life –hankkeen muodossa, joka valitettavasti kariutui. Nyt etsitään uusia ratkaisuja.